

AB

153596

SYNOPSIS
INSTITUTIONUM
HERMENEVTICARUM

PARTICULA PRIMA

DE

INTERPRETATIONE
SCRIPTURAE SACRAE

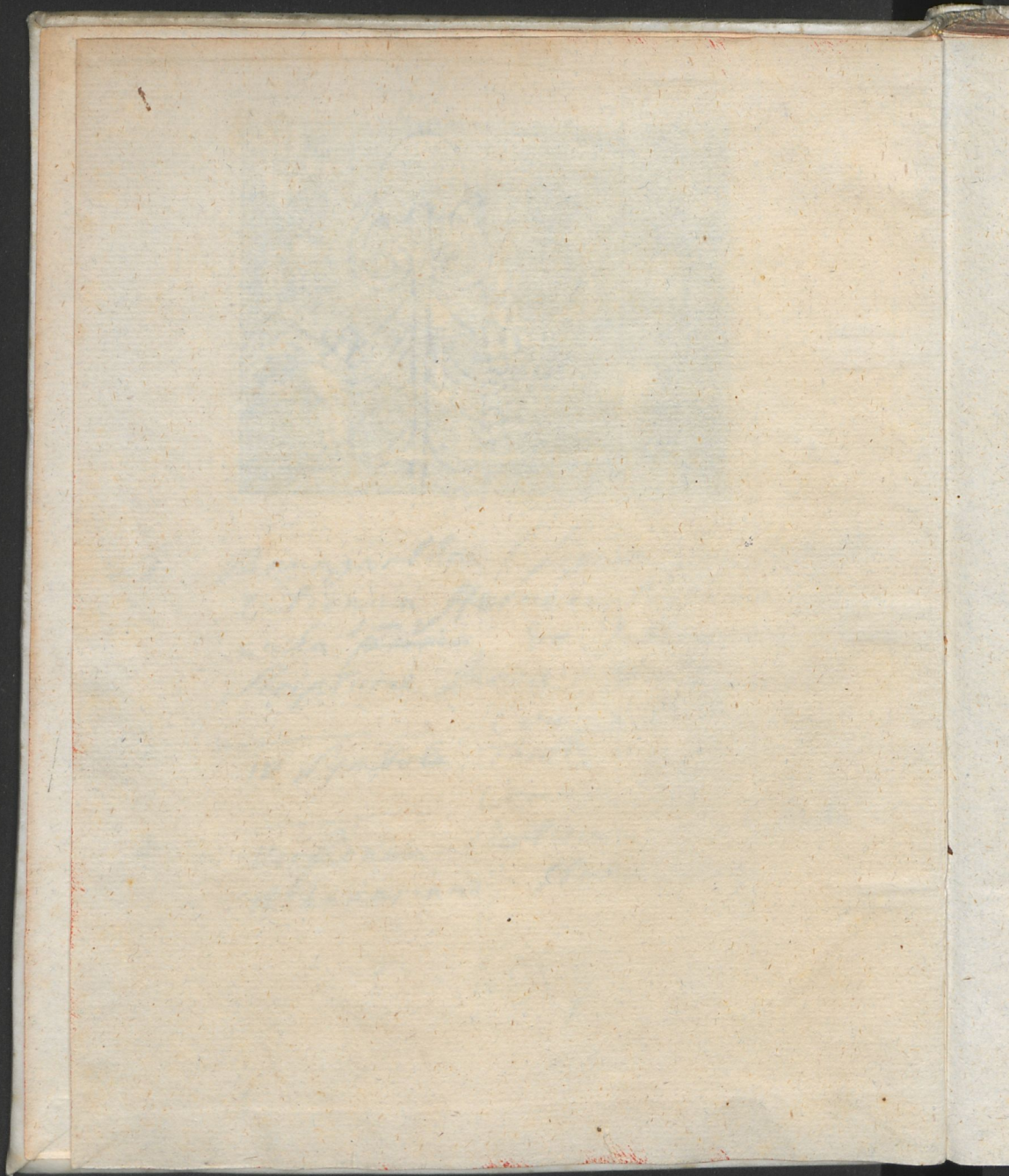
DE

BREVARIIS HERMENEVTICIS

DE

REV. P. H. G. G. G. G.

SIG. IACOBI/BAVMGARTEN
COMMENTATIO
IN
VERSIONEM THEOTISCAM
SYMBOLI ATHANASIANI

QVA
P E N T E C O S T E

AD D. XXI MAI. 1610 1611

NOMINE ACADEMIAE

INDICITVR.

HALAE, APVD IOANNEM IUSTINVM GEBAVER.

SIG. IACOBI BAVMGARTEN
COMMENTATIO
IN
VERSIONEM THEOTISCAM
SYMBOLI ATHANASIANI
QVA
P E N T E C O S T E
AD D. XXI MAI. MD. LXX. III.
NOMINE ACADEMIAE
INDICTAR.

HALLAE, AERB IOANNEM TVRTIVM ORBAYER.

Q. F. F. Q. S.

Telam pertexturi, quam nuper admodum in festo *Pa-*
schae indicendo orsi fuimus, communicabimus vo-
 biscum, CIVES AESTVMATISSIMI, symboli per-
 uetusti, quod vel a prima ineuntis formulae voce
 quicumque dicitur, vel eadem significatione *athanasianum* (1), qua
 aliud antiquitate pariter ac auctoritate superius *apostolicum* vocatur,
 versionem *theotiscam* ex *incerti monachi weissenburgensis catechesi*
theotisca seculo VIII conscripta, atque a IO. GE. ECCARDO pri-
 mum edita (2) depromptam, nostrisque animaduersionibus nonnullis
 illustratam: vt non solum officii VESTRI cultusque supremo Spiritus
 sancti numini et beneficiis illius aeternitati profuturis debiti, ne-
 que minus venerationis erga sanctissimum trinitatis mysterium, cu-
 ius publicam et solemnem memoriam pii maiores cum *pentecoste* con-
 iunctam esse voluerunt, in rem VESTRAM commonefiatis; verum
 etiam a discriminibus obreftationum praemuniimini, quibus bene
 multi criminatores recentissimi id agunt, vt vel grauissima doctrinae
christianae capita de tribus in vno Deo personis, atque de persona **CHRIS-**

A 2 **STI**

(1) De quo copiosius disputatur tam in libro inscripto *Auszug der Kir-
 chengeschichte von der Geburt Iesu an*, part. 2 §. 222 p. 847 etc. quam in *den*
Erleuterungen der symbol. Schriften p. 21 etc.
 (2) Anno 1713, vbi haec versio p. 66-72 comparet.

STI *Deav. Spawov* in suspicionem adducant nouitatis originisque, si non a secessionibus sacris seculi XVI, scholasticorum certe litigiosis subtilitatibus ducendae, quas omnis et maiorum nostratium, et populi christiani vniuersi antiquitas secure feliciterque ignorauerit, vel hoc ipsum symbolum longe ipsis infestissimum, si minus falsitatis errorumque, at iniquioris saltem acerbitatis et duritiae satis speciose insimulent. Quae quantopere a vero rectoque aberrant, et quam praeuaricatorie perhibeantur, facile intelligetis si venerabile antiquitatis monumentum ea, quae tantae causae diribitores decet, attentione recognoueritis; quod ita se habet:

So huuer, so uulit gihaldan (3)
uuesan, fora alhu thurst ist, thaz
er habe allicha gilauba (4).

Thia uzzar cogihuuelih alonga
endi ganza gihalde, ano ibu in
euiidhu faruuir dhit (5),

Gilau-

Quicumque vult saluus esse, ante omnia necesse est, vt teneat catholicam fidem.

Quam nisi quis integram inuolatamque seruauerit, absque dubio in aeternum peribit.

Fides

(3) A radice *halden* seu *halden*, *seruare*, vnde ipse CHRISTVS seruator *halkar* vocatur.

(4) Nemini rerum sacrarum vel mediocriter perito neque finis et destinationis confessionum publicarum ignaro difficile perspectu erit: 1) de necessitate morali hic sermonem esse, seu obligatione credendi, amplectendi obseruandique doctrinam diuinitus reuelatam; et 2) fidem catholicam seu vniuersalem neutiquam constituere doctrinam, quam vel ad vnum omnes CHRISTVM professi sectantur, vel maior illorum pars, vel illi saltem, qui coetui suo nomen vniuersalis ecclesiae insolenter arrogat; sed quam quisque omni adhibito studio cognouerit ita diuinitus propositam esse in sacris litteris, vt ab vniuersis singulisque illarum intelligentibus perspicui et approbati possit ac debeat, negari saltem impugnarique sine praeuaricatione nequeat.

(5) De vocibus *faren*, *perire*, et *faruuerdan*, *inverire*, atque *faruurti*, *inveritur*, conferri meretur et 10. SCHILTERI glossar. p. 287 et cel. 10. GE. WACHTERI gloss. p. 415. Ad argumentum vero huius enuntiationis nemo offendet, qui secum reputauerit, nihil hic pronuntiarum de terminis locutionibusque humanis, quibus doctrina diuinitus reuelata proponitur, atque a corruptione et persuasione defenditur, neque multo minus de calamitosa ignoratione aut dubitatione, sed de morosa et pertinaci abnegatione doctrinae pro vera et constituta diuinitus agnita, cuius vel totius vel partis alicuius nemo sciens volensque desertorem agit sine inuitabili salutis iactura. Quod luculentis oraculis MARC. XVI, 16; 10. XII, 47; XVII, 3; V, 22. 23; ROM. X, 9. 10. 11. 10. 11, 22 etc. III, 2. 3; V, 10. 12; 2 10. 7. 9. 11 aliisque bene multis effici potest.

Giluba en altichu thifust, thaz einan Got in trinitate, endi thrinif- si in einifsi eremes (6).

Noh mi gimirgente thio gomo- heiti (7), noh thea cnuat ci teilente (8).

Fides catholica haec est, vt vnum Deum in trinitate, et trinitatem in vnitatem veneremur.

Neque confundentes personas, neque substantiam separantes,

Andher

A 3

Alia

(6) Neutiquam id volunt haec verba, vt vel doctrina hic proposita, omnique hac confessione comprehensa terminetur et circumferatur fides *christiana*, exclusis penitus illis omnibus doctrinis, quarum nulla hic disfermentio fit; vel vtriusque numeri, trinitatis et vnitatis, commemoratio eodem sensu et respectu ad Deum referatur et de eodem praedicetur, vel tres personae pro partibus totius ad vnum Deum componendum necessariis habeantur: sed id duntaxat affirmant, doctrinas de vtroque numero licet diuersimode ad Deum relato arctissime cohaerere, et indissolubili nexu copulari, atque ita pertinere vtramque ad fidem catholicam, vt neutra ab homine sacrarum litterarum gnaro et intelligente salua illius integritate negari possit.

(7) Opportune commemorat ECCARDVS I. supra (2) excitato p. 145 etc. voci *gomoheiti* in codice mscr. super impositam esse vocem *conuist* ad priorem, quae interpreti vel librario displicuerat, minus saltem satisfecerat, commodius explicandam. Neutra tamen linguae peritis reique exprimentidae non ignaris approbabitur. Prior enim a *gomo*, *gamo*, *goman* deriuatur, quae voces etiam per c scribuntur, *como*, atque hominem seu virum proxime significant, quod ex residua compositione appellationis *sponsi*, *Brautigam*, satis apparet, vnde *gomoheiti* et humanitatem et dignitatem atque praestantiam indicat; quod in SCHILTNERI *gloss.* p. 185 etc. luculenter probatur. Posterior vero, si *conuist* legeretur, aliquid, quidquam vniuerse significaret, a quo si distinguitur *conuist* vel *quidditatem* ipsam, vel *proprietaem* indicaret. Rectius igitur rationes subdixerunt, qui vocem *latinam* in rebus sacris doctrinisque diuinis retinere, quam inepte veterem maluerunt.

(8) Vocem ECCARDVS deriuatum iuit a *cnitten*, *connectere*, *copulare*, vt substantia connexionem et compositionem variorum illam constituentium finiatur. Rem prouidentem et circumspicte proposuit scriptor symboli, facta *substantiae* potius, quam *essentiae* mentione, ne lectores ipsa voce *personae* inducantur, vt existiment extra se inuicem subsistere tres personas diuinas atque adeo vel totidem substantias efficere, vel totidem partes vnus substantiae compositae et tripartitae.

So sama almahitgo fater, almahitgo sun, almahitgo endi heilogo geist.

Endi nalles thoh thri gota, uzzar einer ist got (15).

So sama truhin fater, truhin sun, truhin heilogo geist.

Endi thoh nalles thri truhina, uzzar einer ist truhin (16).

Huanda so selp emezem: eina eogithuachicha gomahit, got endi truhin ci gighanne sona thera Christinheiti uuarnissi ginotames (17).

So sama thri gota erdho truhina ci quedhanne thiurehia christinheiti jarbiuut, erdho biuuerit (18).

Fater

Pater

(15) His duabus symboli particulis ea, quae praecedant, affatim et luculenter explicantur: ut nullus dubitandi locus relinquatur de veritate distinctionis supra (14) commemoratae.

(16) Disperat necesse est omnis suspicio contradictionis, cuius a veteratoribus nonnullis infimulantur hae formulae, si vera illorum interpretatio tenetur. Quodsi enim et Patrem deum dominumque supremum vocamus, et filium et Spiritum sanctum eadem denominatione insignimus, praecintem scripturam sacram secuti, neutiquam id volumus, ut singulas has personas separatim et seorsim a reliquis DEVM seu ens nuntienque supremum absolute, efficere et constituere existimemus, sed singulas aequaliter pertinere, referrique debere ad ens necessarium et supremum seu Deum, qui vnicus duntaxat, atque numerice vnus esse, neque multiplicari potest.

(17) De verbo *gehan*, *giban*, *jehen*, *confiteri*, unde *bigibte*, *beichete*, *confessio* derivatur, tam ab ECCARDO l. c. p. 157, quam in SCHILTERI GLOSS. p. 349 etc. vberius agitur, vbi etiam p. 836 *uarnissi*, *veritas*, explicatur.

(18) Verbum *queden*, *dicere*, *vocare*, *narrare* etc. copiose illustrat *cel. WACHTERVS* gloss. p. 1222; *biuuerien* seu *biuieren* vero *defendere*, *custodire*, *prohibere* SCHILTERVS gloss. p. 118 et 847 etc. Christianitatis auctoritas eadem est, quae doctrinae christianae in sacris litteris diuinitus constitutae; unde nullum hic ecclesiae imperium tribuitur, neque hominibus ius vindicatur decidendi de mysteriis.

Similiter omnipotens pater, omnipotens filius, omnipotens etiam spiritus sanctus.

Et nequaquam tamen tres Dii, sed vnus est Deus.

Ita dominus pater, dominus filius, dominus spiritus sanctus.

Et tamen non tres domini, sed vnus est dominus.

Quia sicut singulatim vnamque personam Deum et dominum confiteri ex christianitatis veritate compellimur.

Ita tres Deos aut dominos dicere vera christianitas prohibet aut inhihet.

Fater fona niu wuiht ist gitan, noh giscassan, noh giboran (19).

Sun fona fatere einemo ist, nalles gitan, noh giscassan, uzzar giboran (20).

Heilago geist fona fatere endi sunne nalles gitan, noh giscassan, noh giboran, uzzar asfaran (21).

Einer giuiffso fater, nalles thri fatera; einer sun, nalles thri suni; einer heilago geist, nalles thri heilago geista.

Endi in thesene thrinissi niuuiht eriren, erdho afteren; niuuiht meren, erdho mineren (22).

Suntar allo thrio heiti eban ewige im sint, endi eban giliche (23).

So

Pater a nemine est factus, nec creatus, nec genitus.

Filius a patre solo est, non factus, nec creatus, sed genitus.

Sanctus spiritus a patre et filio non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens.

Vnus ergo pater, non tres patres; vnus filius, non tres filii; vnus sanctus spiritus, non tres sancti spiritus.

Et in hac trinitate nihil prius, aut posterius; nihil maius aut minus.

Sed totae tres personae coaeternae sibi sunt et coaequales.

Ita

(19) Postrema negatio latius hic sumitur, vt omnem internam et necessariam communicationem essentiae diuinae ab alio factam patri abiudicet.

(20) Hac oppositione lectoribus cauetur ab errore confundendi generationem aeternam et perennem cum productione et procreatione transeunte, qualis in res contingentes, minime vero in ens necessarium cadit, cui existentia necessario competit.

(21) Eadem hic sollicitudine processio aeterna spiritus sancti a patre filioque, distinguitur non solum a generatione filii a patre, verum etiam a creatione et confectione.

(22) *Erdho* idem significat, quod *uitatus edho*, vnde *oder* descendit: *after* apud *Anglos* adhucdum obtinet; apud nostrates in compositis *aftergeburt*, *afterreden*, et similibus remanet. Argumentum huius particulae eo spectat, vt omnis inaequalitas vel perfectionum entis necessarii et supremi, vel perennitatis, vel dignitatis et gloriae in personis diuinis negetur, quae ex ordine illarum aut actibus internis et personalibus inferri nequit. Cui *o. X.*, 29 et *XIII.*, 28 neuitquam refragatur, vbi et de legatione officioque mediatoris, et de humana *CHRISTI* natura sermo est, qua omnino inferior est patre, licet diuinitate cum eodem per *c. X.*, 30 vnum plane sit, non vnus.

(23) Vocem *heiti* non detruncatione priorum syllabarum vocis *gomabeiti*, sed seorsum per se personas significare ex *SCHILTERI* gloss. p. 443 etc. apparet. Formulam versionis commodiorem esse reiueque conuenientiorum ipso textu, nemo inficiabitur, qui secum reputabit aequalitate et similitudine

So thaz ubarat, so giuobanagi
quetan ist, thaz thrinissi in ein-
nisse, endi thaz einnissi in thrinissi
ci erenne si (24).

Ter uuili giuuißo heil ueesan, so
fona thrinisse henge edho farstan-
de (25).

Suntar notthurf ist ci euuigeru
heili, thaz insleisniffe gihuueh
truhtin unseran heilantan Christes
gitruilicho gilaube (26).

Ist giuuißo gilauba rehtiu, thaz
uuir gilaubames endi bijehames,
bithiu truhtin unser heilanto Christ
Gotes sin, Got endi man ist (27).

Got ist fona cnuati edho saman
uuißi fäteres, er uueroldem gibo-
ran

Ita vt per omnia, sicut iam
supra dictum est, trinitas in vni-
tate, et vnitas in trinitate vene-
randa sit.

Qui vult ergo saluus esse, ita
de trinitate sentiat vel intelligat.

Sed necessarium est ad aeter-
nam salutem, vt incarnationem
quoque domini nostri *Iesu Chri-
sti* fideliter credat.

Est ergo fides recta, vt creda-
mus et confiteamur, quia domi-
nus noster *Iesus Christus* Dei fi-
lius, Deus et homo est.

Deus est ex substantia aut con-
sistentia patris ante secula genitus,

B

et

tudine personarum diuinarum omnium non euerit veram earundem di-
stinctionem, quae locum habere non possit sine aliqua dissimilitudine seu
differentia notarum personalium; vnde singulae personae totae essentia
duntaxat, aeternitate et dignitate similes atque aequales sunt.

(24) *Giu et obanagi* rectius pro duabus vocibus habentur, quae iam et *supe-
rius* significant. Veneratio trinitatis in vnitatem, et vnitatis in trinitate ve-
nerabunda approbatione vtriusque doctrinae diuinitas manifestatae absolu-
tur, tam verae distinctionis trium personarum diuinarum, quam vnus
eiusdemque essentiae, quae singulis personis aequaliter competit.

(25) De voce *hengen, hangen*, quae *consentire, approbare, permittere, sen-
sire* etiam et *existimare* significat, ECCARDVS l. c. p. 158, SCHILTE-
RUS p. 450 etc. et cel. WACHTERVS p. 659 conferendi sunt. Vestigia
illius in composito verbo *verhängen* apparent. Altera vox apposita epe-
getice priorem ita explicat, vt versio ad paraphrasin accedat. Argumen-
tum ipsum huius particulae a difficultatibus vacat, si eadem ratione intelli-
gitur, qua duo prima symboli capita sumenda pariter ac proxime conse-
quens esse, supra commemorauimus.

(26) Incarnatio hic latius patet, vt per *metonymiam* et *synecdochen* omnem
doctrinam de CHRISTO praesitatae ab ipso satisfactione ad Deum ho-
minibus conciliandum comprehendat.

(27) Inferta textui mentio *seruatoris* ab interprete finem opportune designat,
cui destinata fuit incarnatio omnisque huius personae incomparabilis ap-
paratio.

ran, endi man ist, fona enuati muater in uerolt giboran (28).

Thuruhtigan Got, thuruhtigan man, fona selu redhihasteru, endi mennisginimo fleisge untaruuesfenter (29).

Ebaner fatere after gotcundnisse, mimiro fatere after mennisgi (30).

Ther thoh thiuidero si got endi man, nalles zuene thiuideru, sunzar einu ist Christ (31).

Einer auur nalles gibuerbithu thera gotcundhi in fleisg, fundar arhabani, thera mennisgi in gode (32).

Ei-

et homo est ex substantia matris in seculo genitus.

Perfectus Deus, perfectus homo, ex anima rationali et humana carne subsistens.

Aequalis patri secundum diuinitatem, minor patre secundum humanitatem.

Qui licet sit Deus et homo, non duo tamen, sed vnus est Christus.

Vnus autem, non conuersione diuinitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in Deum.

Vnus

(28) Vnam rectius vocem compositam faciunt voces *saman unisti, das beisammenseyen*, quae hic complexum eorum, quae aliquid constituunt, non inepte significat. *Werold* seculum eorum, quae aliquid perierit, teste *Anglorum World*. Generatio CHRISTI a patre ita hic comparatur cum generatione a matre, ut utrique veritas et proprietates constet, discrepantia vero nequaquam negetur, quae praeter memoratam aeternitatem illius, huius vero circumscriptionem temporis, in eo potissimum consistit, ut prior illa omnem substantiae multiplicationem excludat, quae in ens necessarium et infinitum non cadit.

(29) *Redhe*, quod *Belgae* retinuerunt, *rationem* aequae ac sermonem olim significauit, eadem homonymia cum *graeorum λογος*: vnde *redhibasteru, rationalis*, deriuatur. Ad perfectum hominem compositio partium essentialium, quibus constat, recte refertur; sine necessaria tamen subsistentia peculiari, quae personam constituit, atque salua perfectione veri hominis a CHRISTO abesse potuit, cuius humanitas nunquam seorsum a diuinitate existit.

(30) Quod ea illustrant et confirmant, quae supra (22) disputantur.

(31) Nisi prius *thiuidero* redundat, particulae loco ponitur *dawider, dagegen*; posterius vero adiectiue sumi videtur, pro *verschiedene*, ne duo distincti et dispares, sed vnus tantum CHRISTVS esse, statuatur.

(32) Vtramque vocem, *gibuerbitu, conuersionem*, a radice *uerben*, et *arhabani, adsumtionem*, quae non ex *erheben*, sed *erben, arhaben*, deriuatur, copiose illustrat ECCARDVS l. c. p. 158-166. Haec assumptio humanitatis, licet non omnem illius conuersionem excludat, ut, quae perfectior euadere euehique potuit, nullam tamen ipsius euerfionem aut conuersionem essentiae absorptae et penitus sublatae infert vel admittit.

Einer giuiffso nalles gtmiscniffi
thera enuati, fiantar einuiffi thera
heiti (33).

Thoh fofama fo thiu fela redhi-
hastiu endi lichamo einer ist man, fo
got endi man einer ist Christ (34).

Ther gimartoro ist bi heili un-
fera, nitharsteig ci helliuuizze, en-
di arftuant fona totem (35).

Vffsteig ci himilom, sizzit ci ce-
suum gotes fateres almahtiges.

Thanan cumftiger ci ruananne
lebente endi tote (36).

Ci ther cumfti alle man ci ar-
standanne eigun mit lichamon iro
(37).

Endi geltanti sint fona gitatem
eiganem redina (38).

Endi thie geuat datum, farent
in

Vnus omnino non confusione
substantiae, sed vnitate perso-
nae.

Nam sicut anima rationalis et
caro vnus est homo, ita Deus et
homo vnus est Christus.

Qui passus est pro salute no-
stra, descendit ad inferos, et re-
surrexit a mortuis.

Ascendit in coelum, sedet ad
dextram Dei patris omnipotentis.

Inde venturus est iudicare vi-
uos et mortuos.

Ad quem aduentum omnes ho-
mines resurgent cum corporibus
suis.

Et reddituri sunt de factis pro-
priis rationem.

Et qui bona egerunt, ibunt in
B 2 aeter-

(33) Vox substantiae hic significat essentiam peculiarem et distinctam vtrius-
que naturae, sine duplici personalitate, quae postremis huius particulae ver-
bis disserte negatur.

(34) Haec comparatio vniouis hypostaticae duarum naturarum CHRISTI
cum vnioue naturali animae et corporis in homine neque inepta est, ne-
que foecunditate destituitur, vltra limites tamen, quos tertia comparatio-
nis vocare solemus, extendi nequaquam debet.

(35) Nimum coarctaretur sensus huius formulae, si commemoratio salutis
nostrae, cuius parandae causa CHRISTVS afflictiones perpesse esse dicitur,
ad voces praegressas exclusis consequentibus referrentur, sibi enim suis-
que commodis nihil omnino illorum opus fuit, quae his enarrantur.

(36) Suspiciatur ECCARDVS l. c. p. 167 vitio librarii ruananne positum esse
pro suananne, cum verbum suanen, sumentius sit significatu iudican-
di; ipse tamen non iniiciatur verbo runen et ruanen significatum dirimen-
di, discernendi, iudicandique competere, licet rarius obuium.

(37) Vox eigun non adiectiua est, sed verbum, quo formula textus latini ad
litteram redditur, ad cuius aduentum omnes homines resurgere habent,
quum eigen, habere, tenere, possidere significet.

(38) De verbi gelten, geltan, significatu reddendi, tribuendi, vnde geld non
incommode deriuatur, exempla prostant apud ECCARDVM l. c. p. 168,
SCHILTERVM p. 351 etc, et cel. WACHTERVM p. 533 etc.

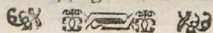
in euuig tub: endi thie abit datun aeternam vitam; et qui mala ege-
in euuig fuir (39). runt, in aeternum ignem.

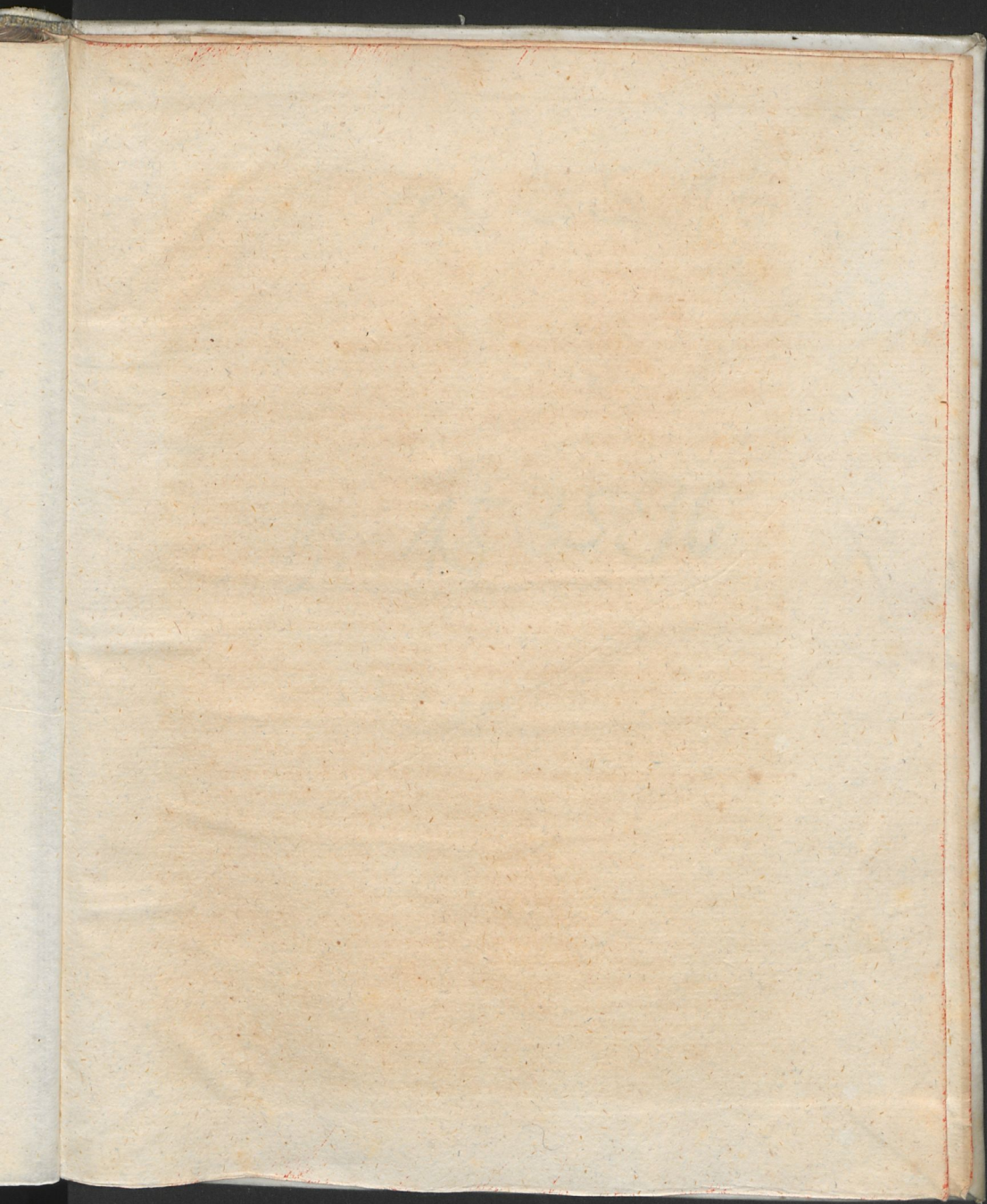
Thifu ist gilauba allichu, thionibi Haec est fides catholica, quam ni-
eogih uuelihher triulicho endi f stli- si vnusquisque fideliter et firmiter
cho gilaubit, heil uuefan ni mag (40). crediderit, saluus esse non poterit.

Plura non addemus, ne importuni videamur, de vetustissima maiorum nostrorum cura et sollicitudine imbuendi ipsam plebem distincta et accurata summorum capitum doctrinae *christianae* cognitione. Vestrum nunc erit, *CIVES EXOPTATISSIMI*, qui Dei memores cupidique viuicis, haec omnia vestris animis et cogitatione ita comprehendere, vt intelligatis, quanti vestra interfit ea a vobis neque ignorari, neque multo minus contemni, rideri, atque vel inscianter conuelli euertique, in quibus certa et indubia felicitatis mortalium aeternae spes nititur. Dignamini igitur grauissimas doctrinas de *DEO, CHRISTO, SPIRITV*que diuino, quorum expertibus vobis pereundum est, meditatione, assensione et veneratione vestra: atque hos imprimis dies festos ita collocare, vt in sanctissimam spiritus diuini disciplinam concedatis, ipsiusque, precibus vestris, si seriae sunt, facile exorandi operationibus intelligentiam animumque emendandum tradatis, atque hoc traductore et parario *DEI* gratia et familiaritate potiamini, eiusque numine praesentissimo et propitio, quo nemo mortalium impune destituitur, per omnem vitam reliquam, vt in rem vestram fruique felicissime consuefcatis. P. P. *Halae ad Satam*, in academia *Fridericiana* d. *XX Maii*, seu ex factis sac. vigilia *Pentecostes* anni *christiani* c1o 1o cc lxi.

(39) Eadem haec sunt cum diuinis oraculis *ROM. II, 6-10. 2 COR. V, 10*, aliisque pluribus: quam ob rem indubiae per sacras litteras doctrinae de salute nostra sola fide et propter vnum *CHRISTI* meritum, non propter opera bona, obtinenda nequaquam opponi possunt; de quibus seorsim ab origine sua consideratis, ne sermo quidem est, quum is demum bene agere, bonum facere, Deique voluntatem obseruare recte dicatur, qui ordinem salutis diuinitus constitutum, qui voluntatem diuinam euangelio pariter ac lege manifestatam comprehendit, amplectitur, approbat et obseruat, atque adeo per *CHRISTVM* Deo conciliatus sanctitati, officio, virtuti, operumque bonorum studio, operam nauat assiduam.

(40) De doctrinis hic propositis haec pronuntiantur, non de singulis terminis technicis, vocibus paraphrasibusque, quarum approbatio a perfecta conuenientia cum sacris litteris pendet: quas nemo, vt par et necesse est, animo assensu fiducia et obsequio complecti poterit, qui illarum gnarus et intelligens ipsas has doctrinas negauerit aut oppugnauerit.

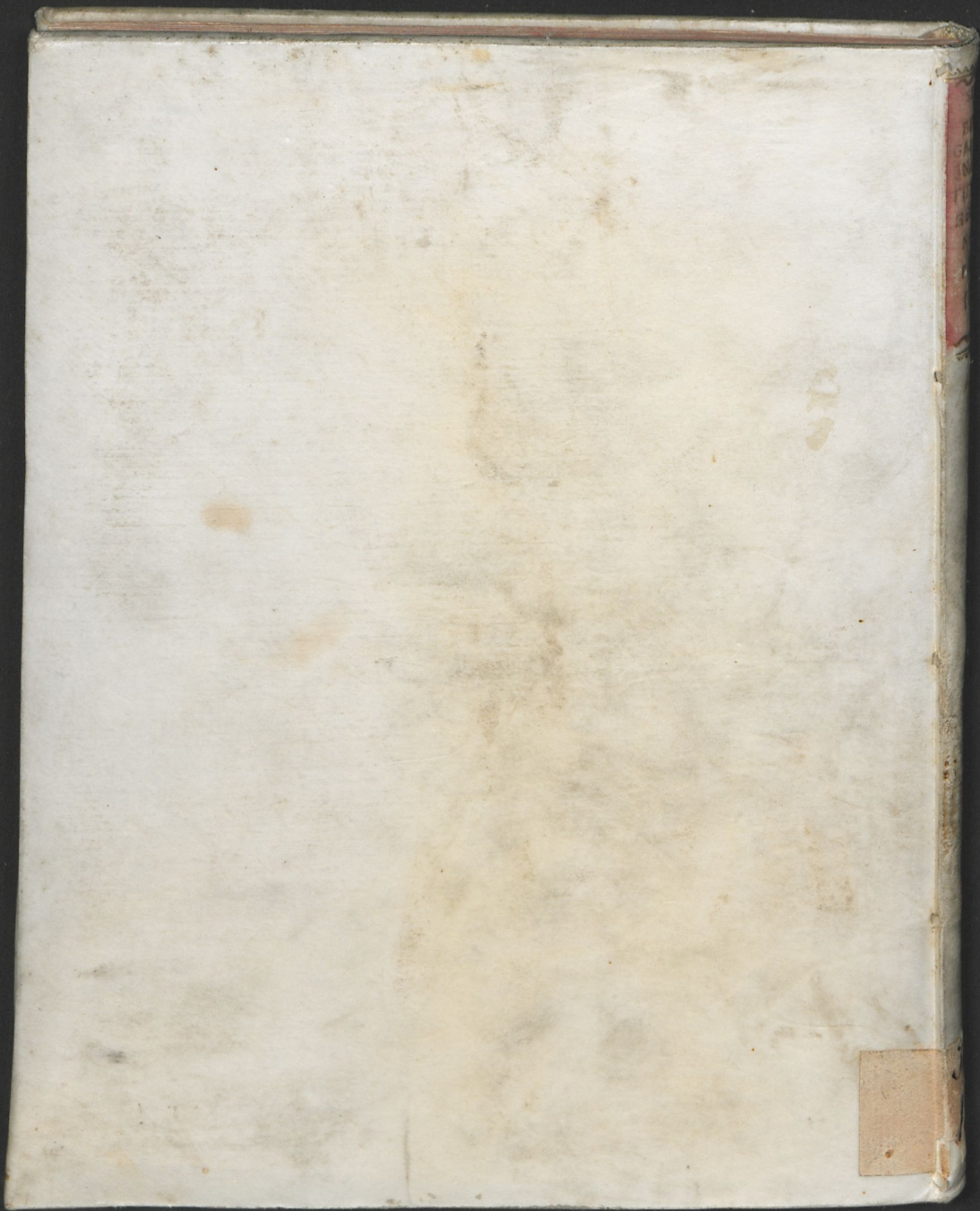
153596

S

AB: 153596

X 2261983

188.

SIG. IACOBI/BAVMGARTEN
COMMENTATIO
IN
VERSIONEM THEOTISCAM
SYMBOLI ATHANASIANI

QVA
P E N T E C O S T E

AD D. XXI MAI. 1663
NOMINE ACADEMIAE

INDICITVR.

HALAE, APVD IOANNEM IVSTINVM GEBAYER.

